

KMETOVALEC.

Ilustrovan gospodarski list.

Uradno glasilo

c. kr. kmetijske družbe  za vojvodino kranjsko.

Ureja Gustav Pirc, družbeni ravnatelj.

»Kmetovalec« izhaja 15. in zadnji dan v mesecu ter stane 4 K, za gg. učitelje in ljudske knjižnice pa le 2 K na leto. — Udje c. kr. kmetijske družbe kranjske dobivajo list brezplačno.

Inserati (oznanila) se zaračunajo po nastopni ceni: Inserat na vsi strani 60 K, na $\frac{1}{2}$ strani 40 K, na $\frac{1}{3}$ strani 20 K, na $\frac{1}{4}$ strani 10 K in na $\frac{1}{12}$ strani 6 K. Pri večjih naročilih rabat. Družabnikom 20 % popusta.

Vsa pisma, naročila in reklamacije je pošiljati c. kr. kmetijski družbi v Ljubljani, Turjaški trg šte. 3.

Ponatisi iz »Kmetovalca« so dovoljeni le tedaj, če se navede vir.

Št. 20 V Ljubljani, 31. oktobra 1911. Letnik XXVIII.

Obseg: Zboljšan ročni razpršilnik. — O nazađovanju (degeneriranju) vpeljanih živalskih pasem. — O bistvu alkoholnega vrenja (kipenja) in o rabi čitih drož pri pridelovanju vina. — Govor drž. poslanca in predsednika c. kr. kmet. družbe g. Fr. Povšeta 12. oktobra t. l. v drž. zboru ob draginjski razpravi. — Vprašanja in odgovori. — Kmetijske novice — Družbene vesti. — Uradne vesti c. kr. kmetijske družbe kranjske. — Tržne cene. — Inserati.

Zboljšan ročni razpršilnik.

Podoba 62. kaže zboljšan ročni razpršilnik za raztopino modre galice, karbolineja itd. za rabo pri sadjarstvu, vinstvu itd.

Ta razpršilnik je izumil Gabrijel Dona v Götztis na Predarlskem, in sicer je to delo dolgoletnih praktičnih preskušanj.

Razpršilnik je vsled svoje spretne sestave mnogostransko poraben. V prvi vrsti je namenjen za rabo na domačih vrtilih za zatiranje raznovrstnih škodljivcev na drevju, grmičju, cveticah, zelenjadi, itd. Tudi v cvetičnjakih izborna služi za škropljenje rastlin in posejanega semena. Razpršilnik je pripraven za rabo pri pritličnem in drugem drevju, ki zlasti v mladosti trpi po listnih ušeh in drugih škodljivcih.

Kdor mora razkužiti svoje kurjake ali druge prostore, mu bo ta fino razpršujoča priprava posebno dobro služila.

Posoda za tekočino drži 2 l; narejena je iz močne bakrene pločevine ter je polirana. Ob strani posode je pritrjena medena zračna stiskalnica, ki je narejena kakor pumpa za napihovanje pnevmatikov pri biciklih ter služi obenem za roč.

Da je zračni pritisk trajen, je pumpa zvezana s posodo po cevi, ki je v nji cevna zaklopnica, ki jo

vsakdo lahko prav preprosto z drugo zamenja. Razpršilnik torej samostalno deluje; kakorhitro je v posodo napihanega dovolj zraka, je pritisk dovolj velik, da se razprševanje vrši samodsebe. Če zračni pritisk odneha, potem ni treba prenehati z delom kakor pri drugih takih pripravah, marveč se posoda med delom z zrakom napiha. Ena roka je torej skoraj vedno prosta, kar je velikega pomena in včasih zelo važno.

Zgornji rob posode presega pokrov za $1\frac{1}{2}$ cm; pokrov je proti sredi noter vzbočen, je torej tak kakor lij, zato je polnjenje priprave lahko in odprtina se zapre z medenim vijakom.

Razpršilna cev je z vijakom pritrjena na pokrov in se lahko odvije. Razpršilna cev sega v posodi do dna, je pregibljiva in ima spodaj težak sesalnik, ki v vsaki legi priprave pada na najnižje mesto, zato se more priprava rabiti v vsaki smeri. Celo navzdol se more razprševati.

Razpršilnik na koncu razpršilne cevi je meden in se more odviti. Za škropljenje nizkih rastlin se razpršilnik privije neposredno na petelina vrhu pokrova, pri škropljenju višjih rastlin se pa vdene vmes dolga kovinska cev, vsled česar je mogoče do 5 m visoko škropiti.

Tu popisani ročni razpršilnik stane pri izdelovalcu 19 K 80 h.



Podoba 62.

O nazadovanju (degeneriranju) vpeljanih živinskih pasem.

Nepobito je živinorejsko načelo: „Vsaka pasma je plod razmer svojega doma“, resnica, ki jo vse izkušnje potrjujejo.

Pasma se torej izcimi iz razmer, ki se je v njih naredila v krajšem ali v daljšem času.

Razmere, ki ustvarjajo pasmo, so dvojne:

1. Tla in podnebje,
2. gospodarjenje.

Sestava zemlje in njena večja ali manjša rodovitnost delata krmo, ki prav zelo vpliva na kakovost pasme. Podnebne razmere same zase pri nas ne hodijo posebno v poštev, kajti neznatna podnebna razlika je skoraj brez vpliva za plemenske živali, ki se pri nas uvedejo iz tujine, a posebne vremenske razmere prvotnega doma kake pasme vendarle lahko naredi, da je kaka pasma vajena na stalno zadostne množine krme, dočim je druga utrjena in brez škode prenaša gotove čase v letu pičlejše in morda tudi slabšo krmo.

Gospodarjenje na domu pasme je istotako zelo odločilno, kajti vse, kar spada v gospodarjenje: način obdelovanja zemlje, gnojenja in živinorejskega obrata, prav zelo vplivajo na kakovost pasme.

Talne in podnebne razmere so torej naravne, ki sodelujejo pri tvorjenju pasme, dočim so gospodarske razmere umetne, ker jih človek s svojim razumom znanjem in pridnostjo lahko spreminja in prilagodi zahtevam.

Če naj drugam prenesena pasma, recimo na pr. simodolska iz Švice, rjavkastosiva iz Švice, pingavška s Solnograškega prenesena k nam ohrani svoje dobre lastnosti tudi pri zarodu pri nas, tedaj ji moramo nuditi vse tisto, kar je imela doma. Če tega ne storimo ali pri najboljši volji storiti ne moremo, potem se bo pasma pri nas poslabšala, bo nazadovala (degenerirala).

Vsaka resnično stalna pasma ima v sebi lastnosti, ki jih dlje časa vplivajoče neugodne naravne in umetne razmere ne zatro kmalu in zato tudi nazadovane živali take pasme takoj zopet pokažejo svoje dobre prirojene lastnosti, če se jim iznova nudijo vzrejne razmere, ki je pasma v njih prvotno nastala.

Pri nas je največkrat popolnoma napačno govoriti, da naši kraji sploh niso za kako pasmo, da pri nas pasma nazaduje (degenerira), ampak rajši priznajmo, da smo še vedno precej slabi živinorejci, ki ne znamo živalim pravega nuditi, in česar narava ne nudi, umetno ne nadomestimo.

Živinoreja je le del kmetijstva; eno je vezano na drugo, in brez umnega kmetovanja ne bo nikdar dobre živinoreje.

Če nikakor ne priznam, da kaka pasma, ki hodi za naše kraje v poštev, mora pri nas nazadovati, pa na drugi strani vendar ne tajim iz biologijskega stališča, da so razni vplivi na novem domu prenesene pasme navadno taki, da pasmo v kakih pogledih izpremenijo, jo lahko poslabšajo, a ravno tako v kakem oziru celo izboljšajo. Iz tega sledi, da tuje vpeljane pasme, pa naj bodo ktere hočejo, pri umni reji in s porabo živinorejske umetnosti na novem domu ne nazadujejo, in če se na to ali ono stran skoraj vselej spremene, ni tega smatrati za nazadovanje, temveč za prilagodenje novim razmeram.

Mi n. pr. ne bomo nikdar mogli trditi, da redimo določeno vpeljano pasmo z vsemi lastnostmi, ki jih

ima od svojega prvotnega doma, ampak vedno le tip dotične pasme, ki bo imel slabe ali dobre strani, ki zavise od razmer, ki se bo pasma pri nas v njih vzrejala.

Tjavendan govoriti o nazadovanju kake pasme morejo le lajki iz strokovnjaški polovičarji, ki o biologiji niti pojma nimajo in ki s svojo predrznostjo nasipajo pesek v oči ter s polnimi usti skušajo prikriti praznoto v glavi.

Najžalostneje je pa pri nas, da se n. pr. pri gove doreji izreka sodba o kaki pasmi včasih po uspehih enega bika, a se ne pomisli, da morda ravno tisti bik navzlic svoji lepoti ni bil dober plemenjak, in da se prav nič razmere ne preiskujejo, ki so zakrivila neuspeh. Istotako ne gre sodbe izrekat po prvem zarodu, ki je lahko lep, a poznejši zarodi bodo morda nazadovali; vzrok pa navadno ne bo tičal v neprikladnosti pasme, ampak v slabi živinoreji.

Pridelujmo dobro krmo z močno porabo umetnih gnojih, zlasti fosfatov, ki delajo krmila napolnjena z rudninskimi hranilnimi snovmi; izbirajmo za pleme le zarod najboljših živali, vzrejjajmo mlado živino pravilno, dajmo živini dovelj solnca, čistega zraka in gibanja, izkratka: bodimo umni živinorejci, in nobena za nas prikladna pasma ne bo nazadovala, seveda s pogojem, da so vpeljane plemenske živali res dobre. S takim ravnanjem in s križanjem naše utrjene domače živine z vpeljanimi zlahtnimi plemenjaki ustvarili bomo svojo novo pasmo, ki bo plod našega doma.

O bistvu alkoholnega vrenja (kipenja) in o rabi čistih drož pri pridelovanju vina.

Spisal ravnatelj kmetijsko-kemijskega preskušališča za Kranjsko ing. chem. J. Turk.

(Konec.)

Mnenje, da morajo biti čiste drože od trte, ki naj bi se za njen vinski pridelek rabile, je napačno, ker so prišle drože na grozdje čisto slučajno in morejo biti zaradi tega in so tudi v resnici na različnih trtah istega vinskega okoliša ene in iste kvasne vrste in plemen. Poleg tega se pa mora uvaževati, da so dana prava svojstva vinskemu pridelku po trti in jih zaradi tega drože ne morejo popolnoma izpremeniti. Prav tako bi bila tudi zmota, če bi se mislilo, da čiste drože iz tujega vinskega okoliša niso sposobne za pokipenje domačega mošta, ker so krepkokepeče čiste drože, če imajo tudi vse druge dobre lastnosti, porabne za vsakovrstno vino dotlej, da ne prinašajo tuj kipelni značaj v vinski pridelek. Pri pokipenju nesterilizovanega, oziroma nepasterizovanega naravnega mošta se pa sploh ni bati, da bi mogle čiste drože iz tujega vinskega okoliša vplivati kakorkoli znatno na vinski pridelek, četudi je vonj in okus vina v veliki meri odvisen od drož. Pozabiti se namreč ne sme, da se razvijajo v nesterilizovanem naravnem moštu poleg čistih tudi lastne drože dotičnega mošta, in te ohranijo pravi značaj vina ter spravijo s tem kipelni značaj drož iz tujega vinskega okoliša ob veljavo. Le tedaj, če bi šlo za pokipenje pasterizovanega mošta s čistimi drožami, bi bilo prav, da bi se rabile za pokipenje mošta čiste drože iz vinskega okoliša, ki iz njega izhaja trta. Pa tudi v tem slučaju delujejo tujerodne krepkokepeče čiste drože prav izborno. Rešiti se pa še mora vprašanje, če so za

pridelovanje črnin potrebna posebna čisto vzgojena plemenjena drož iz vinskega okoliša črnin in dali niso tudi za črnino enako dobro porabne vsakojake dobre drože. Zategadelj storimo za tačas, da se reši to vprašanje, prav, če dodamo moštu, ki z njim nastavimo drože za pokipenje črnin, nekoliko čreslovine. To pa zaradi tega, da se drože privadijo na njo in da potem z večjim učinkom pokipijo drozgo črnin, ki vsebuje vselej izdatno množino čreslovine.

Raba čistih drož je zlasti pri neugodnem vremenu na mestu, kajti če je vreme jeseni deževno, grozdje ne dozori in je poleg tega gnilo in plesnivo, in prav zaradi tega je iz njega napravljen mošt podvržen raznim boleznim, vsled česar kaj rad nepravilno pokipi. Pa tudi v ugodnih letih in pri lepem vremenu, ko se dobiva brezhiben in jako zgoščen mošt, je priporočati rabo čistih drož za pokipenje mošta, ker se da samo s pomočjo njih z gotovostjo računati na popolnoma pokipele vinske pridelke. Prav tako je priporočati rabo čistih drož tudi pri hladnem vremenu, kajti hladno vreme močno zadržuje kipenje, vsled česar mošt kaj rad zaplesni, in posledica tega je, da dobi vino duh po plesni in grenak okus. Splošno pa se more reči, da obvarujejo čiste drože vrenje mošta premnogih slučajnosti in bi se jih bilo zaradi tega treba vselej posluževati.

Najbolje bi bilo seveda, če bi se mošt pred kipenjem pri približno 55° C pasterizoval in potem z dodatkom čistih drož pokipel. Toda ta način je zaradi previsoke cene naprav vsaj za mali obrat veliko predrag in vsled tega tehniško neizvedljiv.

Poznamo pa še drug način, ki tudi daje prav dobre uspehe. Po tem načinu je treba dodati sveže iztisnjenemu moštu prej, preden je začel kipeti, zadostno množino dobrih vinskih drož. Stem dobijo prave vinske drože takoj v začetku kipenja premoč, vsled česar hitro nastaja alkohol, ki ovira s svojo strupenostjo neprijatelje pravih vinskih drož in čistega kipenja v nadaljnjem razvoju. Z dodatkom čistih drož se torej doseže čisto kipenje mošta in obenem omeji škodljivost drugih mikroorganizmov, ki so v njem, vsled česar njih vpliv na vinski pridelek ne pride do veljave. Poslednji način je tako preprost in obenem tako poceni, da ga je mogoče vpeljati z najboljšimi uspehi tudi v najmanjšem obratu.

S pravilno rabo čistih drož so zajamčene vinstvu tako velike koristi, da bi ne smelo biti vinogradnika, ki bi se jih ne posluževal v svojem vinogradu. Ne le da čiste drože pospešujejo čisto in zanesljivo kipenje mošta, ampak s pomočjo teh pridelana vina se tudi hitreje čistijo in imajo mnogo boljši vonj in okus.

S prav tako dobrimi ali pa še z boljšimi uspehi, kakor pri pridelovanju vina iz vinskega mošta, se morejo rabiti čiste drože tudi za pokipenje sadnega mošta, na kar se še posebno opozarjajo kmetovalci in sadjarji.

Pa tudi v kletarstvu in še zlasti tedaj, če se hočejo z nanovo vpeljanim kipenjem odpraviti napake in bolezni vina, se morejo čiste drože rabiti z velikim haskom in uspehom. Za ta način kipenja so sploh samo čiste drože umestne, ker zahteva nanovo vpeljano kipenje prav krepkih drož, ki morejo vino še pri 11 prostorninskih odstotkih alkohola zavreti. Pri vinu, ki mu alkohol presega 11 prostorninskih odstotkov, se pa najbolje tako postopa, da se zareže s slabejšim, ker sicer pri kipenju prav lahko odpovedo tudi krepkokipeče čiste drože.

Pripomniti pa je treba, da so omenjeni uspehi čistih drož odvisni od njih pravilne in pravočasne rabe.

Če se torej čiste drože dodanejo moštu, ko ta že močno kipi, potem od njih ni pričakovati prav nobenega haska. Sploh je vseh dosedanjih neuspehov čistih drož kriva njih nepravilna raba. Zato je potrebno, da se vinogradniki in sadjarji pravočasno preskrbe s čistimi vinskimi drožami. To se mora zgoditi vsaj pet dni pred mastenjem, ker razpošiljajo kmetijsko-kemijska preskušališča in pa laboratoriji čistogojenih drož le čiste vinske drože, ki niso naravnost porabne, ampak se morajo najprej razmožiti v manjših množinah sterilizovanega mošta, ki se potem z njim pokipe večje množine vinskega ali pa sadnega mošta.

Čiste drože se dobivajo pri kmetijsko-kemijskem preskušališču za Kranjsko v Ljubljani, ki prav rado daje vsa na njih rabo nanašajoča se pojasnila.

Govor državnega poslanca in predsednika c. kr. kmetijske družbe g. Fr. Povšeta 12. oktobra t. l. v državnem zboru ob draginjski razpravi.

Visoka zbornica! Ko se je že v preteklem letu v časopisih, na posameznih zborovanjih kakor tudi v tej zbornici razpravljalo pravkar v razpravi stoječe vprašanje o draginji mesa, so gotovi krogi stavili zahtevo, naj se temu zlu odpomore stem, da se naše državne meje odpro za tujo živino in meso. K sreči so se pa našli ne le poslanci, ki imajo kot zastopniki kmetijskih koristi dolžnost, vestno vršiti svojo nalogo, ampak tudi — kar mi je v veliko veselje — zastopniki mest in tudi avstrijska vlada, ki se zavedajo svoje naloge in stališča v tem vprašanju, ki so si bili na jasnem, da se rešitev tega narodnogospodarsko gotovo važnega in perečega vprašanja še najbolj gotovo, čeprav ne v najkrajšem času, ampak vendar za prihodnost doseže s povzdigo in pospeševanjem domačega kmetijstva. A še danes nastopajo na posameznih shodih govorniki, ki skušajo donesti dokaz — v resnici ga pa niso doneli — da avstrijsko kmetijstvo ne bo moglo s svojo živinorejo popolnoma pokrivati avstrijske potrebščine na mesu in da smo torej še vedno navezani na odjem vsaj tujega mesa, če ne tuje živine. Dovolite meni, ki sem star agrarec in si za taka izvajanja kot natančen poznavatelj zgodovine živinorejskih razmer v Avstriji lahko prisvajam pravico, da skušam dokazati, da naša živinoreja more popolnoma pokrivati to potrebščino, kajpada pod pogojem normalnih letin, nobene suše in potem tudi dobro premišljene pod državnim vodstvom stoječe politike za pospeševanje živinoreje. Besede smo že slišali, toda upam, da bodo tem besedam izza vladne mize sledila tudi dejanja. Neki govornik, zelo učen mož, biolog, čigar izvajanja sem v resnici s pozornostjo čital, je trdil, da so v Avstriji obstoječe biološke razmere take, da takorekoč ni upati na zboljšanje in pomnožitev naše živinoreje. V kratkem si bom dovolil visoki zbornici predložiti samostojen predlog, ki bo vseboval biološko vprašanje naše živinoreje. Kar se je v drugih državah posrečilo, se mora tudi pri nas posrečiti. Porabljali smo — to je bitko obžalovati — veliko premalo resnega dela in premalo preiskavanja, da bi se okoristili z bogatimi ugodnostmi, ki jih nudi mati zemlja v Avstriji.

Ali je res vsako upanje izključeno, da bi mogli potrebo na mesu v Avstriji sami pokriti brez uvoza tujega mesa? Kot poročevalec kmetijskega odseka sem

v obširnem poročilu že navedel števila, ki bodo vsakega, ki mirno s strokovno znanostjo in resnostjo premosti vprašanje, prepričale, da imamo že od narave bogate zaklade, ki bi jih morali tudi znati porabiti. V Avstriji imamo čez 2.720.000 ha travnikov, čez 2.665.000 ha pašnikov, 1.399.000 ha planinskih pašnikov; k temu pride še 10 odstotkov njiv, ki znašajo v Avstriji okrog 10 milijonov ha; torej še nadaljnji milijon hektarov, ki služi za proizvodnjo krme, zlasti detelje, lucerne in podobnih krmil.

Če se nam posreči, produkcijo krme le za 20 odstotkov pomnožiti, sem prepričan, da ne bomo pokrili samo avstrijske potrebe na mesu, ampak bomo tudi izvažali. To je le tja vržena beseda, če se nam nepremišljeno očita nezmožnost, pokrivati potrebščino avstrijskega mesa, kajti danes še vedno izvažamo čez 50 milijonov kron vrednosti na živini in mesu. Če navajam ta števila, ki jih nisem jaz sestavil, ampak so vzeta iz uradnih statističnih izkazov, potem se gotovo ne more govoriti o popolni nezmožnosti in nezadostnosti naše živinoreje. (Res je!) Dovolj sem pa lojalen in pravičen, da rečem, da so te velikanske milijone hektarov obsegajoče travnate planjave v zelo žalostnem stanju.

Gospoda! Mi vsi smo soobvezani in jaz kot starejši člen te zbornice, ki 21 let kot zastopnik svojega naroda tukaj sodelujem, lahko mirno izrečem trditev: Za vse so imeli denar, le za kmetijstvo malo. (Tako je!) Z drobtinami ne boste nikogar odebelili; z njimi se sicer životari, toda z drobtinami se nobeno bitje ne okrepi. Oglejte si le druge dežele. Česa ne store vsega za osuševanje mokrih posestev, travnikov in polja! Kako je pa pri nas? V programu vsakega kmetovalca je, da ni zadosti, če se reče: Dal sem, recimo, korito polno kislega sena ali korito polno sladkega, plemenitega sena živini, ampak to, da tretjina dobrega sena ostali dve tretjini kislega sena daleko prekaša in da se pri tem živina dobro redi in ostaja zdrava. Peljite se, gospoda moja, po železnici; vozili se boste milje in milje daleč in videli na levi in desni samo močvirnato zemljo. Koliko milijonov so izdale druge države za osuševanje in drenažo vlažne zemlje. Nasprotno pa imamo zopet zlasti pri nas v planinskih deželah velikanske množine travnikov, ki imajo tako naravno lego, da se z lehkoto preplavljajo in namakajo. Kako hudo je človeku, ki kot strokovnjak potuje po takem ozemlju in vidi, kako ostajajo pri letošnji suši travniki, ki imajo komaj pol kilometra daleč v obilici vode, ki bi se lahko k njim dovajala, opuščeni in neobdelani, dočim bi lahko dajali bogate pridelke sena, če bi se okoristili s to vodo, ki se takorekoč od narave sama ponuja! Glede tega, kaj se da z namakanjem za rodovitnost doseči, opozarjam na Lombardijo. Tudi Avstrija je, ko je gospodovala Lombardiji, izdala milijone in milijone za namakanje, in tam, kjer so se poprej travniki enkrat in dvakrat kosili, se kosijo sedaj osemkrat v letu. In če Vas povedem v bližnji kraj naše obsežne avstrijske domovine, v Agro Monfalconese pri Trbiču na Primorskem, kjer sem sam kot kmetovalec deloval 20 let, Vam lahko rečem, da ni bilo skoraj vsako leto nikakega sadu. Celo koruza se zaradi suše ni mogla razviti, ker so tam pretežno peščena tla. Vlada, poljedelsko ministrstvo je skupno s tamošnjimi posestniki ta velika polja namakala, in danes jim je kljub veliki suši donos popolnoma zagotovljen. (Čujte! Čujte!) To so umno zvršena dela! Prosil sem Vas že, da pomislite, kako velika travnata polja imamo v Avstriji, in le rečem Vam, da boste, če se bomo mogli s pomočjo previdne državne uprave z

našim sodelovanjem s temi polji okoristiti, mojo trditev kot upravičeno priznali, če rečem, da se nam igraje lahko posreči, doseči 25 odstotno zvišanje naših krmil. In stem je vprašanje rešeno v Vaš blagor. (Pritrjevanje.)

Jaz nisem prenapet človek. Toda če naj bo — kakor se je v tej debati reklo, da se revežem noče ničesar privoščiti — za ubožne sloje argentinsko meso, za nas pa domače, zdravo in dobro, bi jaz rekel: Tudi revež naj ima zdravo juho. (Pritrjevanje). Avstrijski kmetovalci pa lahko zadostimo vsem potrebam. Država, visoka zbornica, državna uprava pa morajo razumeti svojo nalogo, morajo kakor v drugih državah dati znatna sredstva, in gotovo bodo v svoj blagor rešili veliko, pereče vprašanje pomanjkanja mesa in živil. (Pritrjevanje.)

Hudo se stori človeku kot kmetovalcu, če čita o napredku drugih dežel na polju kmetijskih melioracij. Koliko porabi na pr. Nemčija umetnih gnojil! Vidite, tu je tudi nekaj, da pridemo hitro do cilja. Moja domovina Kranjska, ta uboga dežela, je pred nekaj leti pričela uvažati umetna gnojila. Naši kmetje so se, čeprav so revni, takoj prepričali o koristi umetnih gnojil, in danes dobiva ta mala dežela čez 600 vagonov umetnih gnojil (Čujte! Čujte!) Nihče ni ostal neveren Tomaž, in vsakdo, ki to vidi, pravi, če bi le imel sredstva, da bi si to kupil. Rečem Vam, da ni samo 40 do 50 odstotkov sena več tu, ampak seno je tudi mnogo boljše, kajti v sebi ima tretjino redilnejših metuljnic. (Posl. Jarc: Potem pride kartel in zviša cene umetnim gnojilom!) Gotovo!

Svoj čas sem tudi v odsekovem imenu predložil visoki zbornici predlog, kjer se je vlada pozvala, naj stori vse, da bodo tudi revni kmetje mogli dobivati umetna gnojila, in sicer stem, da pobija karteke, ki imajo pri gnojilih velikanski dobiček, in da dovoli znižane železniške tarife itd. Toda šele sedaj se je to zgodilo, ko kmetovalcem takorekoč voda že v grlo teče. Poprej ni bilo nikakega umevanja za znižanje voznine za daljše Transporte umetnih gnojil. In ali ni sramotno, da moramo umetna gnojila dobivati s Saksonskega, ko imamo v Kaluži v Galiciji velikanske zaloge kalijeve rudnin? (Pritrjevanje.) Koliko stane voznina s Saksonskega do nas na avstrijskem jugu, in vendar imamo na Avstrijskem take zaloge! Toda podjetje je državno denarno premalo podprto, zato se ne porablja dovolj.

Priznam mestnim zastopnikom, da store le svojo nalogo in dolžnost, če zastopajo pravično in dobro stvar; toda podpirajte tudi naše avstrijsko kmetijstvo, in to bo najboljša pot. Le pogledajte, kako je kljub vsem prizadevanjem c. k. kmetijskih družb in kmetijskih zadrug malenkostna poraba umetnih gnojil. Popolnoma malenkostna. Dočim n. pr. pri nas porablja na kvadratni kilometer 66 kg kalijeve soli, ki jo pa moramo vso dobivati s Saškega iz Stasfurta, ker je pri nas ni dobiti, je hodi v Nemčiji na kvadratni kilometer 778 kg (Čujte! Čujte!), torej čez dvanajstkrat več. Dovolite mi, da navedem še nekaj o umetnih gnojilih, to so oljne tropine, ki jih v Nemčiji tudi porablja za gnojilo. Pri nas znaša poraba oljnih tropin 5800 vagonov, v Nemčiji 79.000 vagonov. Glede čilskega solitra, ki so ga poprej celo učeni kmetijski kemiki premalo cenili, ker so mislili, da rastlina lahko dušik iz ozračja dobiva, smo prišli do prepričanja, da pride poraba umetnih gnojil, zlasti Tomasove žlindre in kalijeve soli, šele tedaj do polnega učinka, če se gnoji tudi z dušikom v obliki čilskega solitra ali amonijevega sulfata. Njegova poraba znaša pri nas 31 milijonov kron na leto, v

Nemčiji 140 milijonov kron. (Čujte! Čujte!) Če je torej za Kranjsko dokazano — in častiti tovariši mi bodo pritrdili, da pri nas ni nobenega kmeta več, ki bi še dvomil o koristi umetnih gnojil — da se je pri nas pridelovanje krme zvišalo za 30, če ne za 40 do 50 odstotkov, kjer so se umetna gnojila umno porabljala, koliko bolj bi se zvišal donos na bujnih travnikih v drugih deželah.

Ali mislite, gospoda moja, da boste pri tem, če boste glede dobivanja mesa odvisni od tujih dežel, kaj na boljšem? Ne! Kajti ona država zvršuje najboljšo gospodarsko politiko, ki sama proizvaja življenske potrebščine, če je njih pridelovanje sploh mogoče. (Živahno pritrdjevanje.) Ko bi take razmere ne obstajale pri nas že od narave, potem bi bil tako lojalni in bi rekel: avstrijsko kmetijstvo ni zmožno, da bi samo proizvajalo življenske potrebščine, treba se nam je opirati na tuje blago. Morda boste rekli, da sem vnet zastopnik naših interesov. Da, prepričan agrarec sem, že 40 let delujem kot učitelj in kmetovalec in izkušnja me sili visoki zbornici dokazati, da nam ni treba siliti v tujino, ampak le porabiti to, kar nam takorekoč narava sama ponuja, da rešimo to težko vprašanje v zadovoljstvo vseh krogov. (Živahno odobravanje.)

Tekom debate se je izrekel dvom, če se ni izid ljudskega in živalskega štetja z dne 31. decembra 1910 namenoma zamolčal, da bi se ne bilo treba odgovarjati v tem kočljivem vprašanju. Izjavljam, da imam kot predsednik kmetijske družbe kranjske podatke za Kranjsko že zdavnaj v rokah. Treba se je le potruditi. Če ministrstvo še ni končalo vseh kronovin, je vzrok ta, da so mnoga namestništva zakasnila oddajo podatkov. Kmetijski minister nam je včeraj priznal, da je živinoreja nazadovala. Jaz bom pa dokazal, da bomo kmetovalci s časopisi in s prosto besedo v tej visoki zbornici pokazali, da vrag ni tako črn, kakor ga slikajo. Severne dežele, Češka, Moravska in Šlezija, so pred štirimi leti prestale izredno sušo, mi na jugu smo leta 1908. in 1909. doživeli takšno sušo in zmanjšanje živine v velikem obsegu, in če je vsled tega stanje živine nekoliko nazadovalo, nasprotuje temu neko drugo dejstvo. Živino-tržce in mesarje vse Avstrije bi vprašal: „Če ste poštenjaki, mi odgovorite: ali ni avstrijska živina, zlasti v totranski državni polovici v zadnjih 10 letih postala najmanj za 20, 25 odstotkov boljša? (Prav dobro!) V moji domovini smo še pred malo leti imeli majhno rdečo ali belo živino. Bilo je že veliko, če je imela krava 300 ali 350 kg, zdaj pa najdete malo krav pod 500 kg, zato pa tudi take s 600 in 700 kg.

Po naročilu kmetijskega ministrstva sem kot mlajši ravnatelj kmetijskega zavoda prepotoval Kranjsko in celo južno Avstrijo in sem poizvedoval o stanju goveje živine pred 30 ali 35 leti. Zdaj sem ravno 20 let na čelu kranjske kmetijske družbe, in zato mi morate priznati, da lahko izrečem v tej stvari vtemeljeno in pravično sodbo. In povem Vam, da moram lastni ožji domovini čestitati k naravnost velikanskemu napredku v živinoreji. Če store vse dežele na tem polju svojo dolžnost, potem bomo kmalu poravnali oni mali primanjkljaj.

In če se je število goved nekoliko zmanjšalo, se je zato zelo znatno pomnožilo število prasičev. Tako radi posnemamo v marsičem res napredno in modro vladano Nemčijo. In kaj je Nemčija v tem storila? Uvidela je, da potrebuje za stalno naraščajoče industrijsko prebivalstvo in delavstvo mnogo mesa in da je odvisna glede dobivanja goveje živine od uvoza. Da

pride hitro do cilja, je izdala 20 milijonov mark, podprla ustanovitev plemenskih zavodov, dala tudi manjšim kmetom plemensko živino za največ tretjino nakupne cene in je stanje prasičev v 10 letih sedemkratno pomnožila. Iz dunajskih tržnih poročil je razvidno, da tudi naši ljudje zelo radi segajo po svinjskem mesu, saj je redilna in zdrava jed. In če upoštevate le Ogrsko in pričakujete dobre letine, da bomo v obilici imeli koruze za pičo, potem bodite zagotovljeni, da bomo lahko v kratkem času vrgli na trg velikanske množine svinjskega mesa. (Pritrdjevanje.)

Kranjci smo imeli bogato prvo košnjo, Boga moramo zahvaliti, bila je ena najbogatejših v zadnjih 20 letih, zato je pa otava popolnoma odrekla. Vse gomolje, repa, vse za rejo prasičev potrebno je popolnoma odreklo. Ali veste, kaj so spodaj storili?

Prijatelj in tovariš moj, zastopnik Bele krajine in Novega mesta Vam lahko to potrdi. Tam so mlade prasičke, ki so sicer stali po 20 K, prodajali po 3 do 4 K. Kaj so posamezni kmetje storili? Umrtili so komaj vržene mladiče in jih vrgli na gnoj, ker jim niso imeli ničesar dati. Kaj smo skupno z deželnim odborom, s kmetijsko družbo predložili visokemu ministrstvu? Prosili smo in jaz sem v anketi dne 16. septembra podal dognan dokaz, da bi bilo potrebno in koristno, da bi nam na Kranjskem vlada dala le 150.000 K za najrevnejše izmed revnih živinorejcev za male kmetovalce. Ravno gospodje izmed socijalnih demokratov naj bi se za to rejo posebno zavzali, ker si ravno pri nas največji revež pomaga s svinjerejo. Izdelal sem vse potrebno in rekel: dajte nam 150.000 K a fonds perdu. Potem sem nekaj popustil, ker vem, da se pri nas rado črta, in sem prosil: Dajte vsaj največjim revežem zastonj, drugim za polovično ceno, ti bodo drugo leto povrnili, ko si opomorejo. Stem bi bilo mogoče, ohraniti 5000 plemenskih svinj. Če pričakujemo le po šest mladičev, bi imeli 30.000 kosov. Ker je pri nas na Kranjskem stanje mladičev okrog 60.000, bi lahko popolnoma obvladali zmanjšanje živine vsled bednega položaja in suše. Toda do sedaj še ni odgovora. (Medklci.) Takrat sem rekel: Če je vladi na tem ležeče, zboljšati žalostne razmere — dovolj sem lojalni priznati, da ne izgleda sijajno — potem se da to le s hitro pomočjo doseči. Če se za druge stvari najdejo milijoni, bo tudi za kmetijstvo mogoče nekaj dati, sčimer se obenem pomaga konzumu in vsem prebivalcem.

Usojam si nadaljevati svoje dokazovanje. Pri nas v Avstriji obstoja k vsemu temu še nesreča, da se najbolj opiramo na govedino in teletino. Oprostite, toda gotove gospodinje si ne morejo misliti dobre pojedine, kjer se ne da na mizo teletina, v obliki kotletov, karejev itd. Oglejte si praktične, a bogatejše Angleže! Kako majhna je pri njih poraba teletine, koliko vrednost polagajo na koštrunove kotlete, ki veljajo pri nas za veliko prenavadne, ki so kvečjemu dobri za posle. Kdo pa bo jedel koštruna? Veliko ozemlja imamo v Avstriji, Istrijo, vso Dalmacijo, tudi Kranjsko, kjer cele pokrajine živijo od ovčjega mesa. Ne sramujem se povedati, da nisem letos dva meseca na svojem posestvu nikoli jedel teletine, ampak le bravino poleg govedine. In pri tem sem se zdravega in dobro počutil. (Veselost.) Pravijo, da resnica bode, toda dobro je resnico povedati. V tej anketi so tudi rekli, naj se ovčarstvu posveča večja pozornost. Poleg prasičereje moramo veliko pozornost obrniti tudi na rejo ovac. Le v Dalmaciji imajo čez 870.000 ovac, in ovca bi se tudi v naših deželah v planinskih kronovinah ne smela tako zanemarjati, kajti

cena ovčjega mesa je danes prav tako visoka, kakor govedine, in koliko zemlje imate v Avstriji, ki leži popolnoma neporabljena! Stotisoče hektarov! In tu pride gozdni zakon, strah, da bi gozdna sadika trpela škodo, in zato se prepoveduje. Tisoči in tisoči bujnih pašnikov se ne porablja — zakaj? — ker težka krava ne more noter, dočim bi lahka ovca to najbolje porabila. Tukaj bi vlada z energičnim, takojšnjim in neodločljivim zboljšanjem ovčje reje v Dalmaciji, kjer imajo skoraj milijon ovac, hitro pomagala, da bi se vsaj v južnih deželah monarhije redila množina ovac.

Tovariš tržaškega ozemlja mi je povedal, da so kmetje skoraj prisiljeni, oddati zadnje lepo živinče, ker se jim to preplača, in v anketi z dne 16. septembra je rekel zastopnik Tirolske, da se tam plačuje za tele 200 K, toliko je poželenje po teletini. Če se kmet uda, kljub temu, da vidi, da potrebuje mlada teleta, mlade telice za pleme, ne morete zameriti revnemu, zadolženemu, vedno v bedi živčemu kmetu, če se da pregovoriti, da proti svojemu prepričanju proda najlepše živinče, ko se mu na mizo položi toliko sto kron.

Z veseljem pozdravljam, da namerava kmetijsko ministrstvo dati vzrejevalne podpore za teleta; na Kranjskem smo že po deželnem odboru in po kmetijski družbi to prosili, toda rešitve še ni in delati moramo hitro, kajti sicer naš živinorejec proda mlado živino in jo bo potem zaman iskal s svetilko; potem morajo nastopiti res žalostne razmere. Ne razumem, zakaj se ne poprimejo tega vprašanja. Tu je hitra pomoč potrebna in hitro bi se — hvala Bogu — lahko delalo. V zastopih posameznih kronovin je dovolj mož, ki razumejo kmetijstvo in hočejo s svojim znanjem pomagati dobri stvari, in zato bi bila hitra razdelitev umestna — vsaki deželi svoje. Če bomo tako pravilno nastopali, sem prepričan, da bomo lahko premagali vsled suše nastalo zmanjšanje živine.

Zdaj mi dovolite še nekaj dokazov, da glede množine mesa nismo tako na slabem. Zelo smo napredovali tudi v perutninarstvu. Mnogi porečejo: no, perutnina, kaj naj pa ta pomaga? Povem Vam le to, da je to stroka v kmetijstvu, ki je ni zametovati. Navedem Vam samo, da izvažamo le iz Avstrije za 40 mil. kron jajec. (Poslanec Zenker: In mi jih ne moremo plačevati!) Če drugi še voznino plačajo, jih bomo mi tudi še lahko kupovali.

Dodaj sem, gospoda moja, predmet čisto strokovno razpravljaj, dovolite mi torej, da govorim tudi besedo za skupno delovanje vseh stanov, kajti bil sem vedno miren opazovalec v tej zbornici, a sem tudi velikokrat svobodno izrekel svoje mnenje. V nekem govoru pred dvema leti ma sem — to mislim — dovolj jasno dokazal, da je jako veliko skupnih točk, ki bi omogočile skupno delovanje avstrijskega kmetijstva, avstrijske industrije in avstrijske obiti. Toda v vsej, skoraj bi rekel že strastni razpravi o tem perečem vprašanju smo slišali zelo veliko enostranskega. Gospod tovariš iz Trsta je že govoril o stanovanjski bedi; izdelal je celo zakonski načrt, ki ga priporoča visoki zbornici, da ga sprejme. Govori se v tej dvorani o stanovanjski draginji, toda to ne vleče tako, ker so mesta večinoma zastopana po liberalnih zastopnikih — oprostite, da se nekoliko politike dotaknem — kmet je pa navadno konservativen; zato se pa vse sovraštvo pridiguje zoper ta stan. V srečnem položaju sem, da Vam prečitam nekaj citatov, ki so mojemu srcu zelo pogodu, ki pa tudi jasno dokazujejo, da je še dovolj mirno mislečih mož tudi v drugih stanovih, ki vedo ceniti kmeta po njegovi vrednosti in položaju.

Usojam se okoristiti z besedo prvega govornika v tej debati. Voditelj socialnih demokratov je rekel naslednje besede: „In če si široki sloji sploh ne smejo privoščiti mesa“ itd. Kot zastopnik kmetijskih koristi — zastopam pa tudi delavstvo — Vam povem, gospoda, da je med milijoni kmetov zelo malo takih, ki bi si privoščili meso, razen ob večjih praznih dneh. (Živahno pritrdjevanje.) Oprostite, to ni polemika, kajti največkrat je vendar resnica: Qui tacet, consentire videtur, t. j., kdor molči, ta priznava.

Tam se govori: Vi kmetje, Vi avstrijski kmetovalci ste krivi, da si revni, široki sloji ljudstva nikoli ne morejo privoščiti koščeka mesa. Resnici na ljubo Vam pa moram zaklicati: Milijoni kmetovalcev, kmetov je, ki se morajo uživanju mesa vsestransko odreči. (Posl. Maks Winter: Kar govorimo, gre le proti veleagrarcem, ne proti kmetom!)

K tej točki, častiti tovariš, še pridem. S pritrditvijo in po naročilu klubovih tovarišev, ki po večini zastopajo agrarne interese, sem prevzel nalogo, ovreči tu izrečene neresnice in ščititi naše kmete. (Poslanec Zenker: Saj kmetje niso napadeni.) Prosim, vedno. Gospodje vedno tožijo o draginji. Saj so vse potrebščine postale dražje in za primer hočem omeniti vprašanje, ki sem ga svoj čas v carinskem odseku kot član tega odseka razpravljaj. In takrat mi je zdaj, žal, že umrli tovariš nemškoliberalne stranke, ki sem ga res visoko spoštoval, zaklical: Ljubi tovariš, to je prenapeto, da se s tako neznansko silo zavzemaš pri vprašanju carine na železo! Kaj pa imaš kot kmetovalec, kot zastopnik kmetov opraviti z železom? In rekel se mu: Predragi prijatelj, če Ti dokažem, kako važen je ravno ta predmet v kmetijstvu, se boš čudil! Dokazal sem mu tudi to in veste, kaj mi je rekel? Nehaj, že vse vem! Brez železa kmet niti vsakdanjih najnavadnejših del ne opravi, potrebuje plug, ki je z železom okovan, lemež, potem brane in vozove.

Gospoda moja, če bi Vam hotel, da ne postanem preobširen, pokazati gospodinjstvo knjigo, bi se čudili in kot meščani komaj verjeli, kako velikanski zneski za železne dele se izdajo v vsakem gospodarstvu. Toda prenesti moramo to kljub temu, da so člani železnega kartela deležni velikanskih dividend, in nas nihče ne vpraša: Ti kmet, hočeš kupiti železo? Jaz ne morem reči: Ne, predrago mi je! Imeti ga moram, sicer ne morem obdelati zemlje. (Poslanec Zenker: Dividende plačujemo vsi skupaj!) Gotovo, neresnično pa je, kar se tako rado z enostranskega stališča trdi. Saj so možje tukaj, in priznati moram, že prejšnja leta so se našli mestni zastopniki, ki so takoj ob pričetku razburjenja zaradi mesa imeli pogum reči: Vprašanje rešiti ni tako lahko, saj vendar ne moremo pustiti v nemar domačega kmetijstva in živinoreje, ampak jo moramo okrepiti! In ker se stvar pri nas tako razlaga, kakor bi bila draginja le pri nas v Avstriji, Vas moram že opozoriti na to, kar se je v Nemčiji zgodilo, in kakšni nemiri so nastali v napredni Francoski, ki se takorekoč republikansko in socialnodemokratsko vlada. Tudi v Ameriki se je po statističnih izkazih in poročilih vlade v zadnjih dveh letih podražilo meso za 32 odstotkov. (Poslanec Zenker: Dajte nam tudi večje ameriške dohodke!) Nič zato. Dejstvo je, da se je tam meso za 32 odstotkov podražilo.

Tudi v Berlinu je cena še bolj poskočila kakor pri nas. Poprej je znašala cena v Berlinu v maju letošnjega leta za kilogram 1.8 do 2.4 marke, pitani voli so veljali 108 do 117 kron, v Monakovem celo

122 do 134 K za 100 kg. Naša iz Avstrije v Menakovo prodana pitana goved je dosegla celo ceno 150 K za 100 kg, dočim so na osrednjem živinskem semnju na Dunaju veljali prama voli 96 do 118 K. Celo Angleška, ideal države, ki nima nikakih uvoznih carin za živila, ima kljub temu rastoče cene mesa.

Ne smete mi očitati, da Vam vse to navajam, kajti zanemarjanje dolžnosti bi bilo, če bi kot kmetijski zastopniki tukaj molčali in napram neštevilnim krivičnim trditvam ne prišli s protidokazi v prid nedolžno preganjanemu kmetiskemu stanu. (Odobranje.)

Če si nadalje ogledamo dunajski mesni trg, da dovoz goved v veliko tržnico leta 1910. z 18.8 milijona kilogramov ni dosti zaostal za letom 1909. (s 19.6 milijona) in da je zelo prekašal dovoze v letih 1903. do 1908., ki znašajo 14 do 17 milijonov kilogramov. Prav tako znaša trg s teleti z 200.242 kosi zaklanih in 36.574 kosi živih telet mnogo več kakor v letih 1903. do 1907., ko se je le 158.607 zaklanih in 30.944 živih telet uvozilo.

Zanimivi so podatki o prometu na prasičjem trgu. Leta 1903. je prišlo v klavnico na Dunaju 584.000 kosov, leta 1907. že 733.000 in leta 1909. 783.674 kosov. V šestih letih vidimo torej prirastek od 584.000 na 783.000 kosov. Leta 1910. je bil dovoz ravno v pitani živini večji, in sicer za 16.000 kosov, kakor leta 1909., in dokazano je, da izkazujejo ravno v boljših kakovostih cene razmeroma le majhno zvišanje. Vsa poraba mesa na Dunaju je znašala leta 1905. 138 milijonov kilogramov, leta 1909. pa že 153 milijonov, to je letna potreba na mesu za glavo 74.5 kg leta 1905. 76.2 kg leta 1909. To so uradna števila dunajskega mesotržnega komisarijata. To dovolj dokazuje, da ni resnica, da bi vladalo tako veliko pomanjkanje mesa, če je poraba mesa, izračunana za glavo, v dveh letih narasla za dva kilograma.

Tukaj moram kmetijskemu ministrstvu nekaj očitati in upam, da bo zamujeno popravilo; manjka namreč grafični popis, kako so se gibale cene mesa in živine, kar bi bilo jako zanimivo. Prosim klubove tovariše, ki so v draginjskem odseku, da zahtevajo ta opis. Kot stalni člani avstrijskega kmetijskega sveta sem tak opis videl; iz njega je bilo jasno, kako so cene živine padle, dočim so cene mesa, čeprav se niso zvišale, ostale več mesecev stalne. Kakor imate Vi, gospodje, pravico delati za koristi svojih slojev, tako je tudi naša najsvetejša dolžnost, da ovržemo vse neopravičene trditve. (Živahno odobranje.)

Dalje se nam neopravičeno očita, da delamo za veleposestva. To se je te dni reklo tudi v draginjski razpravi.

Dovolite, gospoda, da ovržem to neresnično in neutemeljeno trditev. Oglejmo si stanje avstrijske živine. To pa niso moji, ampak uradni računi. Saj je znano, da je svoj čas državni zbor sklenil štetje velikih in malih obratov v kmetijstvu in industriji. Te poizvedbe so se tudi izvršile l. 1902. Kmetijski obrati avstrijski so po velikosti uvrščeni v osem razredov. Na posestva do 1 ha odpade 418.454 kosov ali 4.6 odstotka goved, do 2 ha že 813.553 kosov ali 9.1 odstotka, na posestva do 5 ha — to so male kmetije — hodi že 1.975.503 kosi ali 21.8 odstotka, na posestva do 10 ha — vse še majhna posestva — 1.616.000 kosov ali 17.9 odstotka, na posestva do 20 ha 1.726.000 kosov ali 19.1 odstotka, na posestva do 50 ha, kakor jih večkrat najdemo v planinskih krajih, odpada 1.493.417 kosov ali 6.6 odstotka. In s daj poslušajte, gospoda, na posestva

do 100 ha — to tudi še ni tako velikansko posestvo — odpada 351.713 kosov ali 3.4 odstotka in na posestva čez 100 679.000 kosov ali 2.5 odstotka. (Čujte! Čujte!) Nič drugače ni pri prasičih. Tukaj je razmerje: Na posestva do 1 ha odpada prasičev 368.690 kosov ali 8.5 odstotka, na posestva do 2 ha 445.146 kosov ali 10.2 odstotka, na posestva do 5 ha 981.935 kosov ali 22.5 odstotka, na posestva do 10 ha 808.701 kosi ali 18.5 odstotka, na posestva do 20 ha 872.000 ali 20 odstotkov, na posestva do 50 ha 674.253 kosov ali 15.4 odstotka, na posestva do 100 ha 108.671 kosov ali 2.5 odstotka in na posestva, ki so čez 100 ha velika, le 7.4 odstotka. Iz tega sledi, da odpada na posestva, ki so čez 50 ha velika, to se pravi na veleposestva, 7.4 odstotka in 81 odstotkov hodi na malega kmeta. (Živahni klici: Čujte! Čujte!) (Konec prihodnjic.)

Vprašanja in odgovori.

Na vsa gospodarska vprašanja, ki dohajajo na c. kr. kmetijsko družbo kranjsko ali na uredništvo „Kmetovalca“, se načelno odgovarja le v „Kmetovalcu“. Odgovori, ki so splošno poučni, se uvrstijo med „Vprašanja in odgovore“, ostali pa v „Listnico uredništva“. Odgovarja se le na vprašanja, ki so podpisana s celim imenom, v „Kmetovalcu“ se pri vprašanju pristavi priletna škatlica s celim imenom in kraja, če vprašalec ne želi drugače. Redno se v vsaki številki odgovori le na tista vprašanja, ki so prišla vsaj štiri dni pred izdajo lista; na prepozno došla vprašanja se odgovori v prihodnji številki. Kdor takoj želi odgovora na kako gospodarsko vprašanje, mora priložiti znamko za odgovor. Na vprašanja, ki niso gospodarska in odgovori nanja niso splošno poučni in zanimivi, se ne odgovarja v „Kmetovalcu“, ampak le pismeno, če je pismu priloženih 50 h v znamkah kot prispevek k družbenemu pokojninskemu zakladu.

Vprašanje 188. Moja teleta, ki jih redim, so postala ušiva. Kje so teleta nalezla uši, kajti ostala moja živina ni ušiva, in kako uši odpravim? (F. Z. v S.)

Odgovor: Uši se sameodsebe pri teletih prav gotovo niso zaredile, ampak teleta so jih pač kje nalezla, bodisi v domačem hlevu ali pa kje zunaj. Bržkone je katero Vaše govedo imelo uši, in ker se odrasla goved bolj snaži kakor mlada, zato se pri odrasli govedu uši niso vgnezdile, pač pa pri teletih, ki se jih uši sploh rajše drže, kakor starejše živine. Mršava, slabo oskrbovana in nezadostno krmljena živina je vedno bolj podvržena ušivosti, zato je redna čerja, dobro oskrbovanje in krmljenje najboljšo sredstvo, ki preprečuje ušivost. Kadar pa žival postane ušiva, pa uši redkokdaj sameodsebe izginejo in jih je zato treba na primeren način zatreti. Je veliko sredstev proti ušem, ki nekatera počasneje učinkujejo, druga hitreje. Vsako sredstvo ni za vsako žival, kajti nekatere, in zlasti mlade živali so na koži zelo občutljive. Dobro domače sredstvo je voda, ki se je na nji kuhalo seme ostrožnika ali svalnika (delphinium), ki ga prav ceno dobite v vsaki lekarni. Tobakova voda je še boljše, a nekatere živali je ne prenašajo in se jim lahko koža vname. Tudi je za živali nezdrava, če se ližejo po koži, oziroma po dlaki, ki je bila namazana s tobakovo vodo. Prav hitro se uši zatro s sivim, t. j. živosrebrnim mazilom, ki se tudi dobiva v lekarni, a je zelo strupeno in je lahko škodljivo. Najhitreje in najbolje se uši zatro s bencinom, ki se pa mora zaradi velike vnetljivosti prav previdno rabiti. Z bencinom se dobro zmocijo vsa ušiva mesta, in vse uši takoj poginejo. Pri rabi bencina pa ne sme biti blizu nobene luči in nikogar, ki kadi tobak, ker je drugače za ogenj silna nevarnost. Steklenica z bencinom se nikdar ne sme odpreti v bližini kakega ognja ali goreče smotke. Z bencinom namazana ušiva mesta se v par minutah posuše, ker bencin silno hitro izhlapi, in četrto ure po mazanju s bencinom je treba ušiva mesta sprati z milnico, da se prepreči jedki vpliv bencina na kožo. Naj pa se proti ušem rabi to ali ono sredstvo, malokdaj se bo poročilo vse uši po vsem

životu takoj zatreti, in zlasti oatane navadno veliko gnid, t. j. ušjih jajčec še živih, zato je treba mazanje vsakih pet dni ponoviti, dokler uši niso zanesljivo pregnane. Računati morate tudi z dejstvom, da na tla pade kaka uš od živali ali dlaka z gnidami in da žival more iznova uši nalesti.

Vprašanje 189. V svinjaku imam pregrajo iz kovanega železa, ki je bila nova pleskana z minijevó oljnato barvo, ki se je pa sedaj pričela luščiti. Hojim se, da rja železo čisto razje. Kaj naj storim z železno ograjo v svinjaku, da je ne bo razjedala rja? (A. K. v Š.)

Odgovor: Če hočete železo pred rjo obvarovati, je edino sredstvo to, da preprečite vsak pristop zraka na vlažno železo, kar se doseže edinole s pleskanjem. Za pleskanje železa je pač najboljša minijeva oljnata barva, ki prav dobro drži, če je prav narejena in se pravilno pleska. Preden se pa železo prepleska se mora temeljito osušiti vse rje, drugače barva ne drži. Železo se čisti rje s smirkom in s piljenjem. Silno važno je, da je minij mešan z dobrim firnežem, drugače postane barva krhka in se rada lušči. Dobra oljnata barva se ne suši prav hitro, in ker ljudje pri pleskanju nimajo potrpljenja, zato mešajo med oljnato barvo veliko trpentina in sikativa, ki sušenje zelo pospešujeta. Vse te primese pa niso dobre, ker delajo barvo krhko in se zato potem rada lušči. Naš nasvet je tale: železo skrbno opilite vse rje, prepleskajte je dobro z najboljšo minijevó barvo, in ko bo ta suha, prepleskajte jo s kako drugo, n. pr. sivo oljnato barvo ter povrhu prepleskajte z emajlovo barvo. Na ograjo potem pazite, in kjer se slučajno barva odkruši, brž dotično mesto zopet prepleskajte. Pri pleskanju ne glejte na par vinarjev, ampak prepustite delo večjemu pleskarju, ki naj Vam jamči za svoje delo. Najbolje je pa vroče železo prevleči s črno barvo, kar pa znajo narediti le v tvornicah.

Vprašanje 190. Kako se zrnje domače detelje najlaže izloči iz plev? (A. K. v T.)

Odgovor: Omlačeno ali ometo zrnje detelje se izloči iz plev s preprostim prevejanjem z roko ali z vejalnikom. Deteljno seme, t. j. zrnje, je pa obdano z luščinami. Morda Vi pravzaprav bočete vedeti, kako je treba deteljno zrnje oluščiti. To oluščanje se preprosto zvrši s ponovnim mlačenjem, kar gre laže, če se seme poprej pusti, da prezebe, ali pa če se presuši na peči, ki pa ne sme biti toliko vroča, da bi škodovala kaljivosti. Za oluščanje deteljinega semena imamo tudi posebne stroje in pa pločevinaste vstavke za mlatilnice, ki se na njih seme obdrgne in olušči.

Vprašanje 191. Odkod prihaja, da je moji kobili, ki je šele pet mesecev breja, že sedaj šinilo toliko mleka v vime, da samo od njega kaplja? Kobilica ima kakor kamen trdo vime. Žival nima posebne vročine in je tudi za delo še vedno dobra. (F. V. v B.)

Odgovor: Če kobili, ki je šele pet mesecev breja, šine mleko v vime, potem ni skoraj nič drugega domnevati, kakor da je plod v kobili odmrli in je torej kmalu pričakovati izvrženja. Če pa kobila ne izvrže samaodsebe, potem bo odmrli plod v njej pričel gniti, in kobila lahko nevarno zbolí, zato Vam priporočamo dati kobilo preiskati po živino-zdravniku, ki v slučaju, če je naše domnevanje pravo in če je sploh potrebno, povzroči umetno izvrženje. Da ima kobila trdo vime, utegne priti od vnetja, ki ga povzroči zastajanje mleka, zato na vsak način mleko redno izmolzujte.

Vprašanje 192. Kako naj se ravna z jerebikovimi jagodami za kuhanje žganja? Ali je res, da je treba zmlete jagode že v par tednih skuhati, drugače da niso zanič? (J. K. v K.)

Odgovor: Jerebikove jagode, ki so razmerno precej trde, je na vsak način treba prej zmleti ali na kak drug način streti, da potem brezga more lahko in hitro pokipeti,

t. j. da se sladkor izpremeni v alkohol. Ker pa ima sok jerebikovih jagod malo sladkorja v sebi, zato pokipela drozga ni močna, in če ni hranjena v dobro zaprti in do vrha polni posodi, pa se začne alkohol izpreminjati v oetno kislino, deloma pa tudi izpuhti. V odprti posodi hranjena drozga se res kmalu izpridi, dočim pravilno hranjena ostane več mesecev dobra.

Vprašanje 193. Moji konji prav radi jedo prežgane grozdne tropine. Ali je zdravo konjem pokladati prežgane grozdne tropine? (A. N. v P.)

Odgovor: Prežgane grozdne tropine imajo v sebi še precej hranljivih snovi, so skoraj toliko vredne, kolikor dobro seno, in zlasti grozdne peške imajo v sebi toliko beljakovin in toščice, kakor kako močno krmilo. Ker konj najbolje zgrize in najbolje prebavlja taka krmila, kakor so grozdne peške, zato so prekuhanne grozdne tropine prav dobra krma za konje in nimajo slabih posledic za zdravje. Grozdne tropine so tudi cene in se zato morejo prav s pridom pokladati konjem, ki se jim precejšen del zobanja in sena more z njimi nadomestiti.

Vprašanje 194. Naredil sem sadno sušilnico po navodilih, ki sem jih našel v raznih knjigah, a sadje, zlasti češplje, se silno počasi suše, zato izdelujem veliko manj subega sadja kakor drugi v svojih starokopitnih sušilnicah, ki v njih seveda pride sadje z dimom skupaj. Zakaj umno narejene sadne sušilnice tako počasi delujejo in kako se tej nepriliki odpomore? (F. A. v M.)

Odgovor: Sušenje sadja obstoji v tem, da se voda v sadju z veliko gorkoto izpreminja v paro in se slednjič večina vode izpari. Čim hitreje segreti zrak izparja vodo in odvaja vodeno paro, tem hitreje se sadje suši. V starokopitnih sušilnicah se vse to prav hitro vrši in zato se v razmeroma kratkem času precej sadja nasuši, ki pa ni veliko vredno, ker ima okus in duh po dimu in vrhutega se porabi silno veliko kuriva. V umno urejenih sušilnicah ne pride dim v dotiko s sadjem, zato se dobiva iz njih veliko boljši in več vreden izdelek in porabi se tudi znatno manj kuriva. Počasno delovanje takih sušilnic gre pa vedno na rovaš prepočasnega odvajanja vodene pare in se taka sušilnica lahko popravi, če se ta nedostatek odpravi. Nad sušilnico se naredi več metrov visok oddušnik, ki dela močan prepih, vsled česar se vodena para hitreje odvaja. Tak oddušnik se pa ne naredi vselej lahko, in če se reč ne razume, tudi oddušnik prav ne deluje. Preprosteje je narediti krajši oddušnik in na vrhu vanj vdlati veternico, ki zrak s silo skozi goni. Seveda se mora veternica hitro sukati in je v to svrhu potrebna gonilna moč. Težak kamen, ki se navije na vreteno enako kakor utege pri urí, je v to svrhu prav primeren gonilna sila, ki se potem z vretena prenese po kolesju na veternico.

Vprašanje 195. Zaradi varnosti živine mora biti kdo ponoči v hlevu, toda moj mlajši brat se brani v hlevu spati, češ da to škoduje zdravju. Ali je res zdravju škodljivo spati v hlevu? (F. L. v K.)

Odgovor: Pri odgovoru na to vprašanje hodi edinole zrak v poštev, ki se pri spanju vdihava. V zaprtem hlevu, zlasti v takem, ki ni zadosti prezračevan in ki se pozimi zaradi večje toplote dobro zapira, se nabere veliko ogljikove kisline, ki je za vdihavanje zelo nezdrava in vrhutega je hlevski zrak tudi napolnjen z različnimi drugimi plini, ki izhlapevajo iz razkrajačočih se živalskih odpadkov in ki tudi niso dobri za vdihavanje. Če pa na drugi strani zopet primerjamo hlevski zrak z zrakom v naših zatohlih kmečkih stanovanjih, ki so slabo prezračevana, kamor navadno pride prav malo solnca in ki so napolnjena z različnimi kužnimi glivami, je pa včasih bolj zdravo spati v hlevu, kakor v

taki sobi. Upoštevati se pa mora tudi kmečko življenje. Škoda, ki jo utegne zdravju prizadeti hlevski zrak, se več kakor dovolj popravi z bivanjem na svežem zraku čez dan. Imamo ljudi, ki so trezno živeli in vedno spali v hlevu, pa so dosegli visoko starost, dočim mlajši naraščaj vsled nespametnega življenja nazaduje in pride v rani grob navzlic spanju v sobah. Ne sme se pretiravati ter spanja v hlevu smatrati za silno nezdravo, saj hlevski zrak še nikogar ni umoril, pač pa je umorilo silno veliko ljudi uživanje opojnih pijač in zlasti nesrečnega žganja. Mi trdimo: Spati v hlevu, ki bodi seveda dovolj prezračevan, in na postelji, ki je vsaj 1 m visoka, ni za trezno živečega človeka, ki biva čez dan veliko na svežem zraku, prav nič škodljivo, in prav gotovo je bolj zdravo, kakor v preobledenih stanovanjih za ljudi, ki so ves dan v delarnah. Najboljši dokazi so bledolični meščani in krepki ter rdečelični trezni hlapci, ki poznajo le prenočevanje v hlevu.

Kmetijske novice.

† Dr. Josip Vošnjak, bivši kranjski državni in deželni poslanec, bivši deželni odbornik vojvodine Kranjske in ud c. kr. kmetijske družbe kranjske od l. 1878., je umrl 21. oktobra t. l., star 78 let, na svojem posestvu v Visovljah pri Slov. Bistrici na Štajerskem. Rajni dr. Vošnjak si je stekel neprecenljivih zaslug za probujo slovenskega naroda in je bil eden prvih, ki je spoznal veliko važnost narodno-gospodarskega napredka za obstoj naroda, ter je zato tudi veliko deloval na narodno-gospodarskem polju, zato ga smemo šteti med prvoboritelje kmetijskega napredka. Posebne so zasluge dr. Vošnjaka za zadružništvo, kajti, da so se pri nas ustanovile prve zadrage, in sicer posojilnice, se nimamo malo zahvaliti njemu. Pokojnik je objavil mnogo spisov gospodarske vsebine in je bil zvest sotrudnik „Kmetovalca“. Njegovo najobširnejše gospodarsko slovstveno delo je bila knjiga o umnem kletarstvu, ki jo je izdala družba sv. Mohorja. V kranjskem deželnem odboru je bil poročevalec za kmetijstvo ter je v tej svoji lastnosti mnogo storil v prosep kmetijstva na Kranjskem, zlasti v prosep vinstva. Blagi značaj, kakršen je bil, ni storil nikomur nič žalega, a bil je skromen, zato ni zase nič storil, ostal je nepremožen, in ker nerazsodni svet sodi po vnanjih uspehih, ga po krivici niso tako cenili, kakor je resnično zaslužil. Mi kmetovalci pa stem, da vrliga moža in našega učitelja ohranimo v najboljšem spominu, poravnajmo po njegovi smrti krivico, ki mu jo je svet storil v njegovem življenju.

Perutninarska razstava je vsled raznih ovir, zlasti pa vsled prepičle priglasitve k razstavi, preložena na poznejši čas, kar naj vzamejo na znanje vsi, ki so se priglasili. Odbor jih obenem prosi, da se udeležijo razstave na pomlad in naj agitirajo med znanci za obilno udeležbo. Na Dolenjskem se je razstava krasno obnesla, v središču pa se odlikujemo po nebržnosti in čakamo, da nas vse druge dežele prekose, potem šele capljamo za njimi. Odbor.

Družbene vesti.

Ker je v naših razmerah najbolj priporočeno gnojenje travnikov jeseni, in sicer s Tomasovo žlindro ter s kalijevo soljo, opozarjamo ude, naj tega gnojenja nikakor ne odkladajo ter naj potrebno množino teh gnojil pravočasno naroče. Cene so označene niže doli. Opozarjamo posebno na spis „Ne zamudite jeseni gnojiti travnike, zlasti s Tomasovo žlindro“, ki je bil objavljen v 19. številki letošnjega „Kmetovalca“.

* **Naročnikom na Tomasovo žlindro.** Na razna vprašanja poročamo našim odjemalcem celih vagonov Tomasove žlindre, da so se tvornice sedaj odločile, da letos sploh ne odpošljejo večje množine po parniku čez morje v Trst, ampak da bodo večino naročeb kar naravnost iz tvornic po železnici na naslov odjemalcev odpravljale. Seveda iz tega za naše odjemalce ne nastane prav nikaka prikrajsava in se bodo naročitve tudi z ozirom na voznino ravno tako računale, kakor če bi se iz Trsta zvrševale. Edino, kar naj naši odjemalci pri tem upoštevajo, je, da vagon, ki je odposlan po železnici iz tvornice, potrebuje do 14 dni, preden pride do naročnika, dočim bi iz Trsta hitreje dospel. Naročniki celih vagonov naj torej svoje naročbe primerno prej priglase. Družba sprejema že sedaj naročila na cele vagone. Manjše naročbe pa družba lahko tudi takoj izvrši iz ljubljanske zaloge, ker je že sedaj dobila nekaj vagonov prave Tomasove žlindre po železnici in jih bo porabila za nadrobno oddajo. Cene so letos dokaj nižje od lanskim, ker je „Družba tvornic za Tomasovo žlindro“ v Berlinu na naše prizadevanje cene toliko znižala, da ni prav nič dražja kakor slabše zmletu konkurenčno blago; vrhatega pa more družba tudi letos dati onim udom, ki si naroče cel vagon, znaten popust K 25— pri vagonu, ker odpadejo za družbo pri takih naročbah razni stroški za prevažanje itd. v Ljubljani. Priporočamo torej takojšnjo priglasitev. Tvornice so nam sporočile, da pride pričetkom novembra v Trst majhen parnik z malo odstotno žlindro, ki je bila prvotno namenjena v Italijo. Ta žlindra pa nima na vrečah zaznamovane vsebine skupne fosforove kisline; po tvorničnih poročilih vsebuje 16 odstotkov in stane K 528— 10.000 kg iz Trsta. Odšteti je običajni popust K 25— pri celem vagonu. Če kdo izmed naših odjemalcev želi tako žlindro, naj nam to takoj naznani. Naši udje vedo, da sicer priporočamo le kolikor mogoče visokodstotno žlindro.

* **Gnojenje travnikov jeseni** je odločno najbolj priporočeno, in sicer hodita v poštev le Tomasova žlindra in kaljeva sol. Seveda je treba gnojiti tudi z dušičnatimi gnojili. Med njimi je najcenejša gnojilca, in le če te ni, potem naj se poleg gori omenjenih gnojil, ki jih je vsekakor treba raztrositi jeseni ali zgodaj pozimi, pognoji travnik zgodaj spomladi z amonijevim sulfatom. Razen drugih velikih prednosti, ki jih ima Tomasova žlindra kot gnojilo za travnike, je pri nas posebno važno dejstvo, da ima Tomasova žlindra tudi veliko apna v sebi, ki je važna hranilna snov za rastline, kajti le z njim se prideluje dobra krma, ki dela živino rastno in močno. Ker se jesensko gnojenje že pričinja, je družba v „Kmetovalcu“ že opozorila, naj udje z naročili nikar ne odlašajo. To velja zlasti za naročnike celih vagonov, ki lahko pridejo v največjo zadrego, če gnojila ne naroče pravočasno; tvornica namreč letos ni poslala večje množine žlindre po parniku čez morje v Trst, odkoder bi se naročnikom lahko hitro ustreglo, ampak bo posamezne vagone po železnici pošiljala. Navadno pa traja do 15 dni, po letošnjih izkušnjah celo do tri tedne, preden pride taka pošiljatev do naročnika, kajti tvornica je v sedanjem času preobložena z delom, vrhatega železniških vozov silno primanjkuje, vsled česar večkrat ne more naročbe takoj izvršiti; železniška vožnja pa tudi traja najmanj 7 do 10 dni. Družba torej pričakuje hitrih naročil na jesenska gnojila, ki jih bo potem lahko še pravočasno zvršila, dočim naročeb, ki se družbi šele v zadnjem trenutku prijavijo in ki so takrat že zelo nujne, ne more brez odloga izvršiti. Vse posameznosti glede cen in popusta so niže doli razvidne.

* **Umetna gnojila** ima c. kr. kmetijska družba na slednja v zalogi:

Tomasovo žlindro. Cena za nadrobno oddajo 16 odstotne žlindre v Ljubljani je K 6.25, 17% 6.50, 18% K 6.75 in 19% K 7.— za 100 kg.

Naročbe na cele vagone se bodo izvrševale po naslednjih cenah:

16%	17%	18%	19%	20%	21%
-----	-----	-----	-----	-----	-----

K 528.— K 561.— K 594.— K 627.— K 660.— K 693.— za cel vagon z 10.000 kg, popust znaša z ozirom na prihranitev stroškov za prevažanje K 25.— pri celem vagonu.

Te cene je razumeti bazis Trst, t. j. naročnik bo plačal le toliko voznine, kolikor bi znašala iz Trsta do zadnje postaje, čeravno dobi žlindro naravnost iz tvornic.

Rudninski superfosfat s 14 % v vodi raztopne fosforove kisline po K 7.— 100 kg z vrečo vred.

Kostno moko po 10 K 100 kg z vrečo vred.

Kostni superfosfat po 11 K 100 kg.

Kajnit po 5 K 50 h 100 kg. Naročila na cele vagone se izvršijo naravnost iz tvornic in se cena vsled zmanjšanja stroškov dokaj zniža.

Kalijevo sol po 12 K 100 kg. To gnojilo se oddaja tudi v vrečah po 50 kg za 6 K 20 h, ker tvornica za množine po 50 kg zaračuna 20 h za vrečo. Kdor gnoji travnike s Tomasovo žlindro ali z rudninskim superfosfatom, ta mora gnojiti tudi s kalijem, bodisi s kalijevo soljo ali s kajnitom. Mi odločno priporočamo kalijevo sol, ki ima v sebi 42 % kalija in stane 12 K, dočim ima kajnit le 12 — 13% kalija ter stane 5 K 50 h. Namesto 300 kg kajnita se vzame le 100 kg kalijeve soli, a ima še več kalija in se vrhutega še prihrani 4 K 50 h.

Amonijev sulfat po 36.— K 100 kg iz Ljubljane. To gnojilo je važno za gnojenje na njivah žitu, krompirju, ozimini itd., in sicer v zvezi s superfosfatom in s kalijevo soljo. Poraba amonijevega sulfata v vinogradih je zlasti važna in zato posebno priporočena. Opozarjamo na „Gnojenje travnikov spomladi s posebnim ozirom na umetna gnojila“ v drugi, „Uspeh poskusenj pri gnojenju travnikov z umetnimi gnojili, in sicer posebno z amonijevim sulfatom“ v tretji in v nadaljnjih letošnjih številkah, potem „Gnotravnikov z umetnimi gnojili spomladi“ v četrti številki letošnjega „Kmetovalca“.

* Mešano umetno gnojilo (vinogradniško gnojilo), ki ima 10 % v vodi raztopne fosforove kisline, 10 % žveplenokislega kalija in 4 % amonijevega dušika, oddaja družba po 16 K 50 h 100 kg z vrečo vred. (Glej spis „Mešana umetna gnojila“ v 3. številki lanskega „Kmetovalca“.)

* **Poziv glede modre galice**, oddane po znižani ceni. Vse podružnice, posojilnice, županstva itd., ki so prejeli za svoje ude, oziroma za svoje občane modro galico po znižani ceni, se nujno prosijo, da po možnosti hitro izterjajo dolgove za galico ter denar nemudno pošljejo kmetijski družbi. Vsak, ki količkar more galico takoj plačati, naj se to v prid revnim vinogradnikom od njega odlično zahteva. Kakor danes kažejo razmere, je podpora v znesku 25.000 K popolnoma porabljena za pokritje primanjkljaja vsled znižane cene, za pokritje prevoznih stroškov, in bržkone je niti ne bo dovolj za pokritje obresti založene glavnice, zato ni upati, da bi se komu moglo konci novembra odpisati kaj dolga; kvečjemu se bo to storilo le pri majhnem številu najrevnejših vinogradnikov za nekaj kilogramov modre galice, toda le tedaj, če bodo drugi poprej galico

plačali in ne bodo obrasti vsega porabile. Od onih, ki se zanje ve, da so več galice naročili kakor so je potrebovali in so jo z bog ugodnosti nakupili že za prihodnje leto, naj se takoj izterja ves dolg in naj se jim galica na korist revnim vinogradnikom zaračuna po dnevni ceni, kajti tako postopanje ni dopustno in je naravnost sleparsko.

* **Sezamove tropine** so družbi sedaj pošle in jih dobi januarja zopet.

* **Tropine podzemeljskega oreha.** Te tropine imajo zajamčeno 56 do 57 odstotkov beljakovin in maščobe v sebi. Družba je ugodno kupila večjo množino in jih oddaja po 19 K 100 kg iz Ljubljane. Prof. dr. Pott pravi v svoji knjigi o krmilih: „Orehove tropine se morajo prištevati najmočnejšim dušičnatim in najlažje prebavnim rastlinskim močnim krmilom; odlikujejo se posebno po večji vsebini beljakovin.“ Tudi mi jih priporočamo našim udom, ki imajo živino navajeno na krmljenje z močnimi krmili; dobivajo se v vrečah po 75 kg. Vsled nekega priložnostnega nakupa, ki ga z ozirom na koristi svojih udov ni smela zamuditi, more družba proti takojšnji naročbi ponuditi poljubne množine orehovit tropin po K 16.50 100 kg iz Reke. Kakor znano, je dnevna cena tem tropinam K 19.— za 100 kg v Ljubljani in čez zimo se utegne vsled splošnjega pomanjkanja krme še znatno povišati. Nakup orehovit tropin po tako nizki ceni se je pa družbi omogočil le vsled tega, ker je takoj prevzela in plačala vso veliko razpoložljivo množino, ki jo hoče sedaj tudi proti gotovini oddati v 14 dneh svojim udom potom podružnic in drugih kmetijskih združb. Častita načelnštva prosimo, da nabirajo v svojem delokrogu naročila na orehove tropine in da naj nikar ne zamude ugodne prilike za ceno dobavo te važne močne krme. V Ljubljani nimamo teh tropin in pri naročbi se mora omeniti, da se vzamejo tropine iz Reke in vsled te posebne ponudbe. Če pa kdo hoče sicer enakovredne tropine iz Ljubljane, potem velja običajna dnevna cena K 19.— za 100 kg v Ljubljani.

Vabilo

na občni zbor kmetijske podružnice v Senožečah dne 12. novembra t. l. ob treh popoldne v občinski pisarni v Senožečah.

SPORED:

1. Volitev novega odbora.
2. Pregled računov.
3. Pobiranje letnine za leto 1912.
4. Naročba na umetna gnojila in sadno drevje itd.
5. Samostalni nasveti.

Častiti gg. udje se prosijo, da se vsi udeležijo občnega zbora.

V Senožečah, dne 20. oktobra 1911.

Josip Meden, načelnik.

Listnica uredništva.

A. K. v O. Vaša krava je pri zaskočenju dobila kako poškodbo na obistih ali v mehuru, zato moči kri, kar pa ni nič nevarnega ter samoodsebe preneha, saj sami pravite, da krvomocnost že ponehuje. — I. Š. v S. Jeseni sprašeno in s hlevskim gnojem pognojeno njivo Vam priporočamo še jeseni pognojiti s Tomasovo žlindro in s kalijevo soljo. — I. P. v S. Nihče ne sme samovoljno v vodni strugi kaj početi, kar vpliva na tok vode, ampak mora za vsako tako delo dobiti dovoljenje od okrajnega glavarstva na podlagi vodopravnega postopanja.